

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Praha, 2018

Michaela Beránková

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění
Hudební produkce

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ORGANIZACE VARHANNÍCH FESTIVALŮ

Michaela Beránková

Vedoucí práce: Ing. Roman Bělor

Oponent práce: prof. PhDr. Jiří Štílec, CSc.

Datum obhajoby: 13. 6. 2018

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2018

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Music Management

BACHELOR'S THESIS

ORGANIZATION OF ORGAN FESTIVALS

Michaela Beránková

Supervisor: Ing. Roman Bělor

Examiner: Prof. PhDr. Jiří Štílec, CSc.

Date of thesis defense: 13. 6. 2018

Academic title granted: BcA.

Prague, 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Organizace varhanních festivalů

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků bakalářské práce nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

V této bakalářské práci se věnuji organizování varhanních festivalů. Cílem je vytvořit seznam těchto událostí konaných na území České republiky a analyzovat jejich způsob organizace. V první části definuji pojem festival a nastiňuji historii festivalů klasické hudby ve světě i v ČR. Následně mapuji nejvýznamnější varhanní festivaly na světě a uvádím kompletní seznam těchto událostí v ČR v letech 2016-2017. Druhá část práce obsahuje pět podrobných rozborů konkrétních festivalů (Mezinárodní varhanní festival Olomouc, Brněnský varhanní festival, Mezinárodní varhanní festival Audite Organum, Český varhanní festival a Tereziánský varhanní festival) a jejich způsob organizace. Informace k těmto rozborům jsem získala přímo od pořadatelů. Zároveň uvádím příklady pozastavených festivalů. V poslední části shrnuji získané poznatky do obecného návodu pro pořádání varhanních festivalů.

Abstract

This bachelor's thesis is dedicated to organization of organ festivals. Its target is to create a list of all Czech organ festivals and analyse their way of organizing. In the first part, it defines the term „festival“ and outlines history of classical music festivals in the world and in the Czech Republic. The thesis continues with a survey of the most significant organ festivals in the world and a list of all organ festivals in the Czech Republic during the years 2016-2017. The second part contains detailed analysis of five festivals (Mezinárodní varhanní festival Olomouc, Brněnský varhanní festival, Mezinárodní varhanní festival Audite Organum, Český varhanní festival a Tereziánský varhanní festival) and its organization, which emerge from interviews with organizers. There are also examples of suspended festivals. The last part summarizes the gained knowledge and it is a general manual for organizing an organ festival.

Obsah

1 Úvod	1
2 Pojem festival	2
3 Stručná historie	4
3.1 Historie festivalů na území ČR.....	5
4 Varhanní festivaly	6
4.1 Varhanní festivaly na území ČR.....	8
5 Analýza konkrétních festivalů	12
5.1 Mezinárodní varhanní festival Olomouc	12
5.1.1 Historie a důvod vzniku	12
5.1.2 Varhany	13
5.1.3 Dramaturgie	13
5.1.4 Organizační struktura.....	14
5.1.5 Harmonogram.....	14
5.1.6 Ekonomické aspekty	14
5.1.7 Propagace	14
5.1.8 Technické aspekty a péče o účinkující	15
5.1.9 Vstupenky a návštěvnost.....	15
5.1.10 Doprovodný program	15
5.2 Brněnský varhanní festival	16
5.1.1 Historie a důvod vzniku	16
5.1.2 Varhany	16
5.1.3 Dramaturgie	17
5.1.4 Organizační struktura.....	18
5.1.5 Harmonogram.....	18
5.1.6 Ekonomické aspekty	18
5.1.7 Propagace	18
5.1.8 Technické aspekty a péče o účinkující	19
5.1.9 Vstupenky a návštěvnost.....	19
5.1.10 Doprovodný program	19
5.3 Mezinárodní varhanní festival Audite Organum.....	20
5.1.1 Historie a důvod vzniku	20

5.1.2 Varhany	20
5.1.3 Dramaturgie	21
5.1.4 Organizační struktura.....	22
5.1.5 Harmonogram.....	22
5.1.6 Ekonomické aspekty	22
5.1.7 Propagace	22
5.1.8 Technické aspekty a péče o účinkující	23
5.1.9 Vstupenky a návštěvnost.....	23
5.1.10 Doprovodný program	24
5.4 Český varhanní festival	24
5.1.1 Historie a důvod vzniku	24
5.1.2 Varhany	25
5.1.3 Dramaturgie	25
5.1.4 Organizační struktura.....	26
5.1.5 Harmonogram.....	26
5.1.6 Ekonomické aspekty	27
5.1.7 Propagace	27
5.1.8 Technické aspekty a péče o účinkující	28
5.1.9 Vstupenky a návštěvnost.....	28
5.1.10 Doprovodný program	28
5.5 Tereziánský varhanní festival	29
5.1.1 Historie a důvod vzniku	29
5.1.2 Varhany	29
5.1.3 Dramaturgie	30
5.1.4 Organizační struktura.....	30
5.1.5 Harmonogram.....	30
5.1.6 Ekonomické aspekty	30
5.1.7 Propagace	31
5.1.8 Technické aspekty a péče o účinkující	31
5.1.9 Vstupenky a návštěvnost.....	31
5.1.10 Doprovodný program	31
5.6 Pozastavené festivaly	32
5.6.1 Mezinárodní varhanní festival barokní hudby.....	32
5.6.2 Mezinárodní varhanní festival FOW – PRAŽSKÉ VARHANY .	32

6 Praktická pravidla organizace varhanního festivalu.....	34
6.1 Termín.....	34
6.2 Místo	34
6.3 Téma.....	35
6.4 Dramaturgie	35
6.5 Organizační struktura	36
6.6 Harmonogram	37
6.7 Ekonomické aspekty	37
6.8 Propagace	38
6.9 Technické aspekty a péče o účinkující	39
6.10 Vstupenky a návštěvnost.....	39
6.11 Doprovodný program	39
7 Závěr	40
8 Seznam použitých pramenů a literatury	41

1 Úvod

Varhany jsou nazývané královským nástrojem a festival je událost oslavující něco významného. Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala organizaci varhanních festivalů, tedy událostí, které tento královský nástroj po několik dní oslavují. Zvolila jsem si tuto problematiku z několika důvodů. Zaprvé je mi jako varhanici a produkční toto téma velice blízké a v budoucnu se chci organizaci varhanních koncertů či festivalů rozhodně věnovat. Navíc jsem nyní součástí týmu, který organizuje festival (klasické hudby), a sama narážím na úskalí, jež pořádání přináší.

Dalším důvodem je absence jakékoliv publikace či pojednání o samotných varhanních festivalech. Neexistuje ani žádný přehled všech těchto událostí se základními informacemi o místě a termínu konání.

Třetím důvodem výběru je fakt, že postavení varhan jako nástroje se v dnešní době na území České republiky stále zhoršuje. Dá se říct, že je to trochu pozůstatek minulého režimu, který jim nepřál. Jedním ze způsobů, jak s varhanami seznámit širší publikum a třeba i získat jeho podporu, je pořádání varhanních festivalů.

V rámci této práce jsem si dala za cíl zmapovat současný stav těchto událostí v ČR a podrobně analyzovat způsob organizace u nejvýznamnějších z nich. Informace k této analýze získám z rozhovorů s pořadateli. Následně veškeré své poznatky shrnu do obecného popisu procesu organizace, v němž se bude možné seznámit se specifiky pořádání varhanních festivalů. Tento popis může sloužit jako návod pro organizátory, kteří jsou v dané oblasti nováčky a rádi by se seznámili se základními principy pořádání. Avšak inspirovat se mohou i zkušení pořadatelé, a to hlavně praktickými rozbory. Budu velice ráda, když se tato práce stane podnětem a pomocí k založení nových festivalů a přispěje k posílení postavení těch stávajících.

2 Pojem festival

Než se pustím do analýzy toho, jak zorganizovat varhanní festival, ráda bych na úvod definovala samotné slovo festival.

Slovo festival má původ v jednom ze dvou latinských slov – první je *festive*, které znamená událost, a druhé slovo – *festivus* – se ze staré latiny dostalo do francouzštiny, a poté i angličtiny, znamená slavit nebo oslavu.¹ Původně slovo festival označovalo náboženské svátky – soubor oslav na počest Boha nebo bohů, později i slavnosti světské. Vždy se však jednalo o něco výlučného, speciálního. V rámci těchto oslav se konala různá doprovodná vystoupení, ať už hudební nebo herecká. Tato vystoupení se časem osamostatnila a utvořila vlastní oslavy-festivaly, jak je známe dnes.

Tento pojem je význačný i tím, že je téměř ve všech evropských jazycích stejný, a pokud ne úplně, tak přinejmenším kořenem slova *fest*.

Slovník cizích slov popisuje festival následujícím způsobem: *Soutěžní přehlídka uměleckých výkonů nebo výtvorů, zpravidla periodicky konaných.*² Významný britský slovník Oxford Dictionary definuje pojem takto: *An organized series of concerts, plays, or films, typically one held annually in the same place. (Uspořádaná série koncertů, her nebo filmů, obvykle se konající každoročně na stejném místě.)*³ Tato definice vystihuje podstatu slova festival pravděpodobně nejlépe. Je to tedy vícedenní série akcí, které spolu souvisí tematicky, žánrově, atd., konající se více let po sobě na jednom místě. Většinou naplňuje nějakou myšlenku nebo akce souvisí s místem konání. Nemusí se nutně týkat pouze umění, v současné době můžeme navštívit festivaly všech možných druhů (sportovní, květinové, kulinářské, apod.)

Dnes je tato definice často porušována a festivalem je nazývána i událost, která se koná například jen jeden den, není každoroční nebo nezaujímá vždy stejné místo. Zároveň už festivaly neoslavují výjimečné věci (jak již bylo zmíněno

¹ Sluková, K. *Management hudebních festivalů*, Diplomová práce, Praha: Akademie múzických umění, 2016, s. 13

² Klimeš, L. *Slovník cizích slov*, Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1995, s. 184

³ Oxford Dictionary [online] 2018 [cit. 20. 3. 2018] Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/festival>

výše), ani samy události nemají výlučný charakter. Festival nyní může založit kdokoliv, kdykoliv a na jakékoliv téma.

3 Stručná historie

Již jsme si definovali slovo festival, nyní se budeme zabývat podkategorií tohoto pojmu, a to festivaly *hudebními*, konkrétně jejich historií.

Hudební encyklopedie (Riemann – Musiklexikon, Sachteil, Mainz 1967, s. 283-285) vidí jako důvod vzniku hudebních festivalů zdůraznění „zápasivé“ interpretace děl. S tím souvisí i výběr místa konání, které se může lišit od běžných koncertních sezon.

Kořeny hudebních festivalů sahají až do starého Řecka, kde se během olympijských slavností soutěžilo i ve zpěvu, hudební interpretaci a tanci. Ve středověku měly festivalový charakter slavnostní a lidové hry, které se prováděly při oslavách. Hudební slavnosti měli i trubadúři, zde se opět objevovala zápasivá atmosféra událostí. K velkému rozšíření slavností došlo během baroka, kdy hudba oslavovala hlavně významné události šlechty.

Ryze hudební festivaly (tedy slavnosti, kde hudba nebyla pouze doprovodem) mají původ v Anglii. Jednou z nejstarších událostí tohoto druhu je velšský festival Eisteddfod, který se koná od roku 1176. V 18. století se začaly konat festivaly chorální hudby. Nejstarším a dodnes pořádaným je festival Three Choirs Festival založený v roce 1719, příští rok tedy oslaví již 300. výročí. V Anglii během 18. a 19. století vznikaly i další festivaly menšího rozsahu, například Birmingham Triennial Music Festival (1784) nebo Leeds Festival (1858). Dodnes velice významnou událostí jsou The Proms, které se pořádaly v zahradách Londýna během 18. století, od roku 1838 pak v uzavřených prostorách. Po vzoru Anglie začali pořádat festivaly i v Rakousku, kde od roku 1772 pořádá Tonkünstler-Societat dvě hudební události. Vznikají také festivaly jednoho autora – tedy události věnované pouze jednomu skladateli a jeho tvorbě. Nejstarším takovým festivalem je Bayreuther Festspiele konající se v německém Bayreuthu, jehož počátky sahají do roku 1876 a je zaměřený výhradně na operní tvorbu Richarda Wagnera. Rozmach hudebních festivalů přichází mezi světovými válkami, vzniká například Salzburg Festspiele či festival v Luzernu.⁴

⁴ Kolektiv autorů, *Hudební festival jako fenomén hudební kultury 20. století: sborník z 24. ročníku muzikologické konference Janáčkiana (Ostrava 14. a 15. června 2000)*, Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2002, s. 6-10, 42-44

3.1 Historie festivalů na území ČR

Na našem území můžeme sledovat počátky hudebních festivalů již v době národního obrození – příkladem jsou Shakespearovské oslavy uspořádané Uměleckou besedou v Praze 23. 4. 1864. Další jednorázovou oslavou byl například zpěv sborů k výročí příchodu Cyrila a Metoděje či Svatojánské slavnosti pořádané v Brně. V roce 1922 byly v Praze pořádané národní pěvecké zápasy s 28 sborovými tělesy. Během druhé světové války se koná Pražský hudební máj, Český hudební máj (oba z iniciativy Václava Talicha), Jubilejní rok Antonína Dvořáka nebo Hudební máj. Po druhé světové válce byl již prostor k vytvoření nových tradic. Vzniká náš nejstarší hudební festival Pražské jaro (1946), který se koná dodnes. Následují i další významné české festivaly klasické hudby – Janáčkovo hudební Lašsko, dnes známý jako Mezinárodní hudební festival Leoše Janáčka (1948), Smetanova Litomyšl (1949), Moravský podzim (dříve Mezinárodní hudební festival Brno, 1966), Mezinárodní hudební festival Český Krumlov (1991) a mnoho dalších.⁵

⁵ Tamtéž.

4 Varhanní festivaly

Varhanní festivaly se konají po celém světě, největší počet jich najdeme v Severní Americe a především v Evropě. Mezi nejstarší festivaly patří St. Albans International Organ Festival, který se koná od roku 1963 v britském městě St. Albans. V rámci festivalu se koná i jedna z nejprestižnějších soutěží ve varhanní interpretaci. Mezi nejvýznamnější události patří následující festivaly:

-International Organ Festival Haarlem vznikl v roce 1951 v Nizozemsku, nekoná se ale každoročně, proto má letos 52. ročník. V roce 2017 zaznamenal rekordní návštěvnost 9800 posluchačů. Koncerty probíhají na tři významné nástroje na místech: protestantský kostel Grote Kerk – varhany Mullerorgel, katedrála St. Bavo a Concertgebouw – varhany Cavallé-Col. Kromě varhanních recitálů pořádá i letní akademii pro studenty, soutěž v interpretaci a improvizaci mezinárodního významu, exkurze a v neposlední řadě i interaktivní program pro děti.

-Tallinn International Organ Festival, konající se na různých místech hlavního města Estonska – Tallinnu od roku 1987.

-Orgel Festival Holland patří k mladším festivalům, vznikl v roce 1991 v Nizozemském městě Alkmaar. Festival pořádá i varhanní soutěž.

-Toulouse Les Orgues – prestižní festival se koná na 15 různých místech francouzského města Toulouse od roku 1995.

-Eccles Organ Festival je mezinárodně uznávaný festival, který se koná od roku 1993 v Salt Lake City.

-Festival Internacional de Órgano "Catedral de León" je největší španělský varhanní festival. Koná se od roku 2009 ve městě León.

-Terra Sancta Organ Festival probíhá hned v několika zemích středního východu: Izrael, Palestina, Jordánsko, Řecko, Kypr, Egypt, Libanon a Sýrie. Pořadatelem je skupina františkánských misionářů s názvem Custody of the Holy Land.

-I země severní Evropy mají své festivaly, mezi nejvýznamnější patří Ålands Orgel Festival. Vznikl již v roce 1975 ve finském městě Åland. Pravidelně zde vystupují i čeští varhaníci.

-Montréal Organ Festival – tato událost sice není pravidelným festivalem, jelikož se konala pouze v roce 2017, ale byla jednou z největších akcí svého druhu. Festival se konal ve 22 kostelích kanadského Montréalu a program čítal 32 různých interpretů. Kromě koncertů byly na programu i workshopy, mistrovské kurzy a varhanní soutěž.

Když se podíváme do sousedních zemí, největší oblibu varhanních festivalů zaznamenáme v Polsku, kde mají tyto akce bohatou historii. První festival se tam konal již v roce 1957, letos má tedy 61. ročník a je to jeden z nejstarších varhanních festivalů na světě. Nese název International Organ Music Festival (Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej) a probíhá v katedrále Oliwa v Gdaňsku. Za zmínku dále stojí festivaly:

-International Organ Music Festival, Choral and Chamber Music (Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej, Chóralnej i Kameralnej Gdańsk) pořádaný od roku 1977 opět v Gdaňsku, tentokrát však v Kostece svaté Marie.

-Festival of Organ and Chamber Music Evenings (Festiwal Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej) vznikl po návštěvě papeže Jana Pavla II. v roce 1991 v městě Řešov. Dnes koncerty probíhají v osmi kostelech tohoto města.

-International Organ Music Festival of „Cathedral Organ“ (Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej) konající se od roku 1994 ve Varšavě.

Ze slovenských varhanních festivalů zmíním tři největší:

-Nejstarší festival na Slovensku je jen o dva roky mladší než nejstarší český varhanní festival. Je jím Mezinárodní organový festival Ivana Sokola, který vznikl v roce 1971. Ze začátku se koncerty konaly především v Košicích, jelikož pořadatelem festivalu je Štátna filharmonie Košice. Postupem času se rozšířil i do jiných obcí Slovenska, a to Rožňavy, Spišskej Novej Vsi, Popradu, Kežmarku, Levoči a Prešova.

-Dalším festivalem je Kremnický hradný organ založený v roce 1996 v Kremnici. Místem konání je Kostel sv. Kateřiny, kde se nachází koncertní nástroj firmy Rieger-Kloss z roku 1992.

-Bratislavský organový festival konající se na různých místech Bratislavy od roku 2011.

V Rakousku oblast varhanních festivalů není příliš bohatá. Jedním z nejstarších festivalů je Internationale Waldviertler Orgelwoche konající se od roku 1992 v Heidenreichsteinu. Dalším významným festivalem je Orgelfestival, který vznikl teprve v roce 2003 v městě Lockenhaus. Mnoho koncertů probíhá i v Tyrolsku, kde můžeme najít přes 500 funkčních varhan. Kromě pravidelných koncertů v Innsbrucku můžeme navštívit festival OrgelSPIEL v Hallu (založený 2012), zajímavostí jsou i největší venkovní varhany na světě Heldenorgel v pevnosti

Kufstein, kde se sice nekoná žádný festival, ale pořádají se pravidelné koncerty. Ve Vídni se překvapivě žádný významný varhanní festival nekoná, pořádají se zde pouze pravidelné varhanní koncerty, a to hlavně pro turisty.

Německo je rozlehlá země s bohatou varhanní tradicí, i zde tedy najdeme velký počet nejen festivalů, ale i koncertů, soutěží, mistrovských kurzů a dalších akcí okolo varhan. Seznam všech německých varhanních festivalů by byl opravdu dlouhý, zde jich zmíním jen malý zlomek. Může za to i fakt, že podmínky pro varhanní hudbu jsou v Německu více než příznivé.

Jedním z nejstarších a nejvýznamnějších festivalů je Internationale Orgelwoche Nurnberg – Musica Sacra. Festival se koná od roku 1951 na několika místech města Nurnberg. Kromě festivalu je od roku 1968 pořádána i varhanní soutěž. Mezi další důležité německé festivaly patří:

-Festival Orgel PLUS, který vznikl v roce 1989 ve městě Bottrop.

-Internationale Orgeltage Trier je festival hostící zahraniční varhanní hvězdy, který ročně navštíví na 500 posluchačů. Koná se od roku 1974 ve městě Trier.

-Orgel-mixturen byl původně po dvě desetiletí festival Sinziger Orgelwoche. Pod novým jménem se koná od roku 2004 v kolínském St. Peteru a je zaměřený na současnou varhanní hudbu.

-Bochumer Orgeltage, které se konají od roku 1970 v Bochumu a čítají 10-15 koncertů.

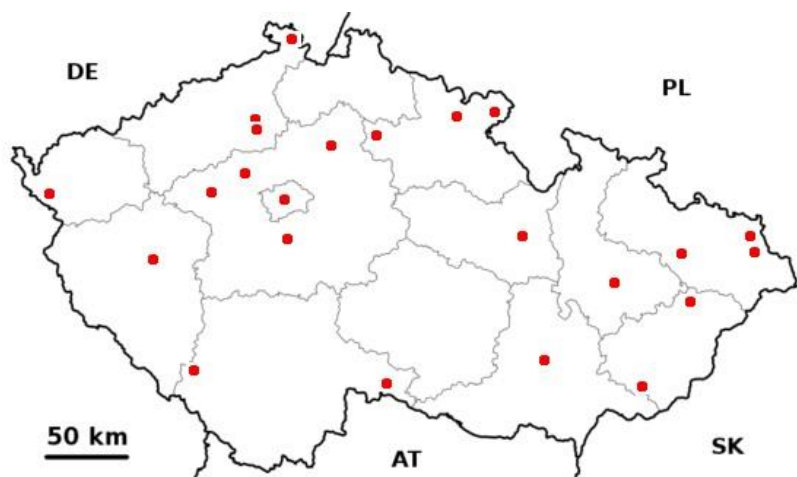
-Merseburger Orgeltage, založené roku 1960 v Merseburgu, patří k nejvýznamnějším varhanním událostem v Evropě. Během festivalu se koná více koncertů za sebou v jeden den.

4.1 Varhanní festivaly na území ČR

Nejstarším varhanním festivalem v ČR je Mezinárodní varhanní festival Olomouc, který vznikl v roce 1969. Za zmínku stojí i Brněnský varhanní festival, jehož první ročník se konal v roce 1980. Zbylé festivaly jsou výrazně mladší, často ještě nedosáhly ani 10. ročníku. Tento fakt může být dán i tím, že varhany jako nástroj nebyly před rokem 1989 příliš podporovány. Historie konkrétních festivalů je v této práci rozebírána v kapitolách o nich pojednávajících. Největším festivalem co do rozsahu je Český varhanní festival, jehož koncerty se konají po celé republice a v roce 2017 jich bylo celkem 43.

V současné době se na území ČR koná přibližně 30 varhanních festivalů různého rozsahu a zaměření. Nabízí se však otázka, jestli lze všechny tyto události považovat za festivaly. I když to mají napsané v názvu (a mnohdy i přízvisko „mezinárodní“), často se jedná o malý počet koncertů, které jsou na sobě nezávislé a konají se časově daleko od sebe. Akce nemá ani dořešenou propagaci v podobě stránek nebo kvalitního plakátu. Přízvisko „festival“ však dodá události na atraktivitě a může koncertům zajistit více návštěvníků.

Zde je podrobnější mapa míst, kde můžete festivaly navštívit:

Mapa nezahrnuje festivaly: Český varhanní festival (43 koncertů), Orlicko-kladský varhanní festival (15) a Bachův varhanní podzim (20)

Tabulka varhanních festivalů konaných v roce 2016/17:

	Název festivalu	Místo konání	Pořadatel	Počet koncertů
24. dubna – 5. června	Plzeňský varhanní festival	Plzeň	Ars Christiana o. p. s.	4
9. – 23. května	Varhanní festival ve Smečně	Smečno	Farní úřad Smečno a město Smečno	3
24. května – 21. července	Mezinárodní hudební festival J. C. F. Fischera 2017	Oblast Karlových Varů		6
1. června – 7. července	Brněnský varhanní festival	Brno	Klub moravských skladatelů	8

4. – 18. června	Trutnovský varhanní festival	Trutnov	Regio Musici	4
7. – 28. června	Varhanní festival Mladá Boleslav	Mladá Boleslav	Společnost Mikuláše Klaudiána	4
12. června – 21. září	Varhanní léto na Petrově	Petrov	Římskokatolická farnost u katedrály sv. Petra a Pavla	7
14. června – 30. srpna	Litoměřické varhanní léto	Litoměřice	Městská kulturní zřízení Litoměřice	5
22. červen – 9. červenec	Varhanní festival Rakovník	Rakovník	Muzeum T. G. M. Rakovník	7
2. července – 30. prosince	Český varhanní festival	Celá Česká republika	Český varhanní festival z. s.	43
2. července – 27. srpna	Festival Varhanní duchovní hudba	Filipov	Arte Musica a Římskokatolická farnost Filipov	9
4. – 25. července	Svatovítské varhanní večery	Praha	Metropolitní kapitula u sv. Víta	4
6. července – 2. září	Varhanní léto	Broumov	Musica Mgr. Ladislav Šikut	10
8. července – 26. srpna	Kašperskohorské varhany	Kašperské Hory	Kulturní spolek Kašperské Hory	6
8. – 29. července	Vivat Varhany	Slavovice	Česká kultura o. s. a město Slavovice	4
12. července – 10. srpna	Chebské varhanní léto	Cheb	Římskokatolická farnost Cheb a Město Cheb	5
3. srpna – 21. září	Mezinárodní varhanní festival Audite Organum	Praha	MgA. Irena Chřibková	8

20. srpna – 19. listopadu	Varhanní festival Odry	Odry	Chorus Collegium Odry	4
3. – 24. září	Karvinské varhany	Karviná	Městský dům kultury Karviná	4
4. – 18. září	Mezinárodní varhanní festival	Olomouc	Moravská filharmonie Olomouc	6
6. září – 11. října	Tereziánský varhanní festival	Terezín	Fišerová Productions	3
8. září – 29. října	Bachův varhanní podzim	Celá Česká republika	Bachův varhanní podzim o. p. s.	20
17. září – 14. října	Orlicko-kladský varhanní festival	Orlicko- kladský region		15
26. září – 8. listopadu	Mezinárodní festival Podzimní varhany	Valašské Meziříčí	ZUŠ Alfréda Radoka	3
30. září – 21. října	Mezinárodní varhanní festival Zdeňka Pololánika	Česká Třebová	Kulturní centrum Česká Třebová	5
1. – 12. října	Varhany znějící	Oblast Slánska	Královské město Slaný	5
5. – 26. října	Varhanní festival VOX ORGANI	Havířov	Městské kulturní středisko Havířov	4
	Varhanní festival Napajedla	Napajedla	Římskokatolická farnost Napajedla	

5 Analýza konkrétních festivalů

Těžištěm mé práce je podrobné zmapování organizace konkrétních festivalů a ukázat tak příklad toho, jak se varhanní festival pořádá. K podrobnému rozboru organizace jsem si vybrala tři nejstarší festivaly v České republice: Mezinárodní varhanní festival Olomouc, Brněnský varhanní festival a Mezinárodní varhanní festival Audite Organum. Dále jsem se zaměřila na rozsahem největší festival Český varhanní festival a na závěr jsem vybrala na ukázkou mladý a rozsahem malý festival lokálního významu - Tereziánský varhanní festival. Rozličnost těchto příkladů ukáže různé způsoby organizace a pojetí události.

5.1 Mezinárodní varhanní festival Olomouc⁶

Rok vzniku: 1968

Místo konání: Chrám sv. Mořice v Olomouci

Termín konání: září

5.1.1 Historie a důvod vzniku

Mezinárodní varhanní festival Olomouc vznikl v roce 1969 z iniciativy prof. Antonína Schindlera (1925 – 2010). Povoláním organolog zastával i funkci varhaníka v chrámu sv. Mořice v Olomouci. Po rekonstrukci varhan v roce 1959 zde byl k dispozici všestranný nástroj, který se stal největším v ČR a zároveň jedním z největších ve střední Evropě. Proto se přímo nabízela myšlenka založit zde varhanní festival - využít tak potenciálu, který varhany mají, a zároveň zviditelnit jejich jméno ve světě. V průběhu téměř pěti dekad si festival vydobyl významné postavení v oblasti varhanní hudby a účinkovala na něm řada špičkových varhaníků světové úrovně. Představilo se zde 186 varhaníků ze zemí: ČR, USA, Německo, Švýcarsko, Dánsko, Španělsko, Polsko, Maďarsko, Velká Británie, Itálie, Norsko, Francie, Austrálie, Rumunsko, Rakousko, Belgie, Rusko, Finsko, Bulharsko, Japonsko, Korea, Ukrajina, Nizozemí, Estonsko, Slovensko, Švédsko, Chorvatsko, Izrael a Vatikán. Koncept pořádání se od založení skoro nezměnil – festival staví na výborné dramaturgii, v rámci které přiváží do ČR uznávané varhaníky z celého světa. Těžištěm festivalu jsou stále koncerty, nerozšiřuje své působení o soutěže nebo vícedenní kurzy pro studenty ani provedení festivalu nijak nevylepší.

⁶ Zdroj informací: Osobní konzultace s Markétou Kvapilovou

Festival vznikl po rozsáhlé rekonstrukci varhan za účelem představení nástroje široké veřejnosti a jeho zviditelnění v ČR i ve světě. Dále pak proto, že v roce 1968 nebyl v ČSR ještě žádný varhanní festival a zahraniční varhaníci zde nebyli k vidění vůbec.

5.1.2 Varhany

Původní varhany postavil varhanář Michael Engler v roce 1745, měl tři manuály a již v té době byl nástroj nazýván „Královnou moravských varhan“. Jako jedny z mála Englerových nástrojů přežily 2. světovou válku, ale po dvou staletích bez řádné údržby byl jejich stav velmi špatný. Jelikož v té době patřily mezi nejcennější památky svého druhu, rozhodla se československá vláda v roce 1959 pro rozsáhlou rekonstrukci, kterou navrhl prof. Antonín Schindler a zrealizovala česká firma Rieger-Kloss Krnov v letech 1959 - 1970. Varhany byly zvětšeny, aby se na ně dala interpretovat i náročná díla současných skladatelů. Dnes má nástroj 5 manuálů, 97 rejstříků a přes 8000 píšťal. Největší píšťala měří 11,75 m, má průměr 56 cm a váží 120 kg, nejmenší je dlouhá 5 cm a má průměr 3 mm. Celkové náklady na rekonstrukci činily tři milióny Kč (v cenách roku 1970). Další modernizace nástroje proběhla v roce 2000 (elektrická traktura, registrační počítač atd.) Jedná se o největší varhany v ČR.⁷

5.1.3 Dramaturgie

Festival pravidelně pořádá 5-6 koncertů a klade si za cíl představit nejlepší světové varhaníky. Objevují se i umělci z ČR, přičemž každý varhaník má svůj recitál, zřídka se objevují také koncerty s jinými nástroji. Celkem už na festivalu vystoupilo 186 různých umělců ze zemí ČR, USA, Německo, Švýcarsko, Dánsko, Španělsko, Polsko, Maďarsko, Anglie, Itálie, Norsko, Francie, Austrálie, Rumunsko, Rakousko, Belgie, Rusko, Slovensko, Finsko, Bulharsko, Japonsko, Nizozemí, Jižní Korea, Ukrajina, Estonsko, Švédsko, Chorvatsko, Izrael a Vatikán. Všechny koncerty se konají v září, často jen pár dní po sobě, pokaždé ve stejný čas na stejném místě.⁸

⁷ *Velké varhany M. Englera*, [online], [cit. 2. 3. 2018] Dostupné z <http://www.mfo.cz/varhann-festival---varhany>

⁸ Bohužel se mi nepodařilo kontaktovat dramaturga Karla Martínka, takže podrobné informace o tvorbě dramaturgie nemám.

5.1.4 Organizační struktura

Pořadatelem festivalu je Moravská filharmonie Olomouc, která v rámci své činnosti pořádá ještě festival Dvořákova Olomouc. Hlavními organizátory jsou manažerka festivalu (Mgr. Markéta Kvapilová – festivalové oddělení Moravské filharmonie), která se stará o veškerou přípravu a průběh festivalu, a dramaturg (MgA. Karel Martínek), který zajišťuje výběr interpretů a program celého festivalu.

5.1.5 Harmonogram

Jako první se plánuje dramaturgie. Interpreti jsou sjednaní 1-2 roky dopředu, nejpozději do konce předešlého roku konání. Na začátku nového roku se vyřizují granty a celkový fundraising, rezervace kostela a zveřejňuje se program. Hlavní propagace probíhá po uskutečnění Dvořákovy Olomouce (druhého festivalu pořádaného Moravskou filharmonií), tedy od konce května. Produkční přípravy nastupují zhruba měsíc před konáním.

5.1.6 Ekonomické aspekty

Celkový rozpočet festivalu se pohybuje do 500 000,- Kč. Zdroje získává festival hlavně z grantů města Olomouc a Olomouckého kraje, menší částky od nadací a drobných sponzorů (například květiny). Jelikož zde má tradici, není obtížné finance sehnat. Velké sponzory nemá, protože ti podporují spíše Dvořákovu Olomouc. Výdaje pak putují na honoráře, ubytování, nájem kostela (ten je vysoký), ladění varhan, propagaci, projekci a poplatky OSA.

5.1.7 Propagace

Pořadatel využívá prostoru při abonentních koncertech Moravské filharmonie, kde nabízí letáky a informuje veškeré předplatitele. Dále distribuuje propagační materiály do infocenter, hotelů, na místní univerzitu i konzervatoř. Konají se tiskové konference. Propagace není cílená na žádnou skupinu lidí, ale využívá spíše média místní nebo zaměřená na klasickou hudbu.

Tiskové materiály – využívají plakáty, letáky, billboardy, citilighity.

Tisk – probíhá propagace v místním i celostátním tisku. Organizátorka rozesílá informaci o konání do všech možných periodik a záležití, kde oznámení otisknou.

Rozhlas – mediálním partnerem je Český rozhlas, který festival propaguje, natáčí rozhovory s účinkujícími a nahrává a následně vysílá některé koncerty.

Festival má svoji rubriku na webových stránkách Moravské filharmonie a vlastní facebookové stránky.

5.1.8 Technické aspekty a péče o účinkující

Festival jako jeden ze dvou v republice využívá techniku promítání hráče na plátno. V tomto případě zabírá interpreta jedna statická kamera a jedna pohyblivá, každá je pak promítána na své plátno umístěné před publikem. Dále se na zahajovacím koncertě využívá speciální osvětlení, které během koncertu mění barvy.

Účinkující přijíždějí zpravidla dva dny před koncertem. Festival jim zajišťuje dopravu a ubytování, dále mají přístup do kostela k varhanám.

5.1.9 Vstupenky a návštěvnost

Cena vstupného na jeden koncert je 150,- Kč, 70,- Kč pro seniory, studenty a abonenty MFO a SPKH. Permanentka na celý festival není. Vstupenky se dají koupit v předprodeji v informačním centru Olomouc a v síti Ticketportal. Většina vstupenek se však prodá na místě před koncertem, jelikož nejsou číslované a vstupenka z předprodeje nezajišťuje místo k sezení.

Návštěvnost koncertů se pohybuje průměrně okolo 400 posluchačů, u atraktivnějších koncertů až 800. Kapacita kostela je 500 lidí, ale dají se přidávat další lavice a židle, popřípadě mohou lidé stát.

5.1.10 Doprovodný program

Během festivalu se uskuteční 2-3 prohlídky varhan. Jsou hojně navštěvované a jejich kapacita 40 lidí se vždy naplní. Průvodcem je dramaturg a varhaník Karel Martínek. Pohovoří o nástroji a prakticky ho představí, návštěvníci mají možnost prohlédnout si varhany zevnitř. Dále se konají výstavy v kostele a v Mozartově sále filharmonie, především s tematikou mořických varhan a historie festivalu.

Další aktivitou, která však už nespadá přímo pod festival, jsou mistrovské kurzy s významnými zahraničními osobnostmi, které na festivalu účinkují.

5.2 Brněnský varhanní festival⁹

Rok vzniku: 1980

Místo konání: kostely na území města Brno (Kostel Nanebevzetí Panny Marie, Kostel sv. Augustina, Červený kostel, Loretánská kaple Panny Marie)

Termín konání: červen

5.2.1 Historie a důvod vzniku

Festival založila prof. Alena Veselá v roce 1981, tedy v době, kdy varhany jako nástroj nebyly příliš podporovány tehdejším režimem. Potýkala se proto s mnohými problémy. V té době to ještě nebyl festival v pravém slova smyslu. Šlo o přehlídku, která probíhala na Nové radnici v Brně, protože se nesměla konat v kostelech. Přehlídka nesla název Mladé varhany a již z toho je patrná myšlenka představit generaci mladých českých varhaníků - studentů, kteří byli na počátku své kariéry. Po pádu režimu v 90. letech měl festival velmi skromný rozpočet, varhaníci hráli bez honorářů, nájem kostela byl zdarma a ani návštěvnost nebyla vysoká. Pořadatelé vytrvali a festival se za podpory města Brna postupně vypracoval na jeden z největších v ČR. Dnes už nouzi o publikum rozhodně nemá a lidé berou událost jako tradici. V průběhu let se název i místo konání měnily až do dnešní podoby. Festival už není přehlídkou mladých hráčů, ale představuje významné varhaníky všech generací z ČR i zahraničí a koná se na více místech města Brna. Kromě koncertů v moravské metropoli začal festival v posledních letech v rámci doprovodných akcí organizovat i několik koncertů v okolí a seminář pro veřejnost. Festival probíhá vždy v červnu.

Jak jsem již naznačila v kapitole o historii festivalu, hlavním důvodem k založení byla snaha představit mladou generaci varhaníků. Postupem času se přehlídka změnila na festival s tradicí, který je dnes celorepublikově známý a těší se velké návštěvnosti.

5.2.2 Varhany

Kostel Nanebevzetí Panny Marie – Varhany zde byly nově zrekonstruovány v letech 2008 - 2014 a nyní jsou jedny z nejmodernějších v ČR. Rekonstrukci provedla švýcarská varhanářská firma Mathis Orgelbau AG. Opravy stály 36 milionů korun a jedním ze zdrojů financí byla i adopce jednotlivých píšťal.

⁹ Zdroj informací: Osobní konzultace s Hanou Bartošovou

Původní nástroj byl zničen v roce 1944 při bombardování. Nově zrekonstruovaný má 3 manuály, 48 rejstříků a 3480 píšťal.¹⁰

Kostel sv. Augustina – V tomto kostele byl původně dvoumanuálový nástroj s pneumatickou trakturou. V roce 1976 dodala krnovská firma Rieger-Kloss nové třímanuálové varhany s mechanickou trakturou a 28 rejstříky. Na návrhu jejich dispozice se podílela i původní organizátorka Brněnského varhanního festivalu Alena Veselá.¹¹

Červený kostel – Zde se nacházejí také varhany firmy Rieger-Kloss, a to z roku 1887. Mají dva manuály.

Loretánská kaple Panny Marie – Varhany v Loretánské kapli jsou nejstarším nástrojem v Brně. V roce 2016 – 2017 prošly rozsáhlou rekonstrukcí, včetně varhanní skříně a řezbářských prací. Před rekonstrukcí nebyly přes padesát let vůbec funkční. Jedná se o jednomanuálové varhany s 10 rejstříky, ideální pro barokní repertoár.

5.2.3 Dramaturgie

Festival původně čítal 4-5 koncertů, se zvyšující se návštěvností rozšířil počet na 8 a přidal i 5 doprovodných koncertů, tedy celkem 13. V budoucnu už se toto číslo pravděpodobně nebude zvyšovat. Dramaturgii sestavuje sama organizátorka Hana Bartošová. Varhaníky vybírá na základě svých zkušeností z koncertů, nabídek interpretů nebo požadavků konkrétního místa. Soustředí se hlavně na české interprety.

Program koncertů nenechává na účinkujících – každý ročník má nějakou myšlenku (Výročí Leoše Janáčka, Hudba bez hranic, Bachovský rok, atd.) a té se musí program přizpůsobit. Zároveň je vítána "stravitelnější" soudobá hudba, především česká. Koncert 7. 7. v 19.00 hodin večer je tradičně věnovaný varhanici a zakladatelce festivalu prof. Aleně Veselé, která na koncertě účinkuje spolu s hosty.

¹⁰ *Jezuitským kostelem v Brně se rozezněly nové koncertní varhany*, [online]. 1. 7. 2014 [cit. 18. 3. 2018] Dostupné z <http://www.jesuit.cz/clanek.php?id=988>

¹¹ *Varhany*, [online], [cit. 18. 3. 2018] Dostupné z <http://www.augustinbrno.cz/varhany>

5.2.4 Organizační struktura

Pořadatelem festivalu je Klub moravských skladatelů z. s. Celý festival má na starost varhanice Hana Bartošová, která vypracovává dramaturgii a grantové žádosti, řídí propagaci a koordinuje průběh akce. Asistent festivalu Zdeněk Gottvald má na starosti internetovou propagaci a produkční činnost během festivalu. Na organizaci se dále podílí grafik, účetní a odbornice na textovou úpravu. S praktickými činnostmi (prodej vstupenek, péče o hosty, vylepování plakátů atd.) vypomáhají dobrovolníci, především studenti Hany Bartošové a varhanní nadšenci.

5.2.5 Harmonogram

Nový ročník festivalu se začíná plánovat v létě předchozího roku. Místa a termíny koncertů jsou každoročně téměř stejná, otázkou jsou pouze interpreti. Určitý nástin dramaturgie musí být hotový na konci léta kvůli grantu Ministerstva kultury. V průběhu podzimu se dramaturgie dokončuje, oslovují se interpreti a program je známý na konci prosince. Na začátku nového roku se podávají další grantové žádosti. Od ledna probíhá propagace, která vrcholí na jaře. Následují vlastní koncerty a po skončení festivalu vyúčtování grantů.

5.2.6 Ekonomické aspekty

Plánovaný rozpočet festivalu je 400 000,- Kč, reálně okolo 350 000,- Kč. Hlavními podporovateli festivalu jsou Ministerstvo kultury ČR, město Brno a Jihomoravský kraj. Menšími částkami pravidelně přispívají městská část Brno střed, Český hudební fond, Nadace Leoše Janáčka a OSA. Mezi příležitostné partnery patří Nadační fond Campianus, Jazyková škola MKM, TIC Brno či Brno – město hudby.

5.2.7 Propagace

Organizátorka necílí propagační materiály na určitou skupinu lidí, snaží se propagovat akci kdekoliv a v co největší míře. Velkou část propagace tvoří vylepování plakátů na nástěnky v rámci brněnských institucí, od škol po továrny. Tiskové materiály – využívají se plakáty všech rozměrů, letáky, kalendáře. Rozhlas, tisk – v tisku se objevují rozhovory o festivale, krátké upoutávky, zveřejněný program. Nejsou vybraná konkrétní média, jde spíše o to, kde všude umožní festival propagovat. Mediálními partnery festivalu jsou Hudební rozhledy, Český rozhlas Brno a Rádio Proglas.

Festival má vlastní facebookové a webové stránky, kde můžeme najít veškeré informace o aktuálním ročníku a archiv předešlých.

5.2.8 Péče o účinkující

Čeští interpreti nemají žádné zvláštní podmínky, pouze prostor k vyzkoušení nástroje a „naregistrování“. Zahraniční hosté jsou ubytováni dvě noci v hotelu v Brně a mají neomezený přístup k varhanám, na které budou hrát.

5.2.9 Vstupenky a návštěvnost

Vstupné na jednotlivé koncerty je 150,- Kč, studenti a důchodci 100,- Kč. Permanentka na celý festival stojí 500,-/350,- Kč. Doprovodné koncerty mají většinou vstupné dobrovolné. Vstupenky lze zakoupit v předprodeji v Domě u pánů z Lipé v Brně nebo zarezervovat přes e-mail. Nejsou distribuovány profesionální firmou.

Koncerty jsou hojně navštěvované. Návštěvnost se pohybuje od 150 návštěvníků v rámci menších koncertů až po 400, kdy je kompletně zaplněný celý kostel. Festival si vybudoval tradici, takže jsou lidé zvyklí chodit každoročně. Mimo starší generace na koncerty často dorazí i studenti.

5.2.10 Doprovodný program

Jako doprovodný program jsou označovány samotné koncerty konající se mimo území města Brna. Jejich počet se postupně zvyšuje. Kritériem je hlavně zajímavý nástroj, na který lze koncert provést. Zájem o doprovodné koncerty mají i samy obce. Minulý rok probíhaly koncerty v těchto obcích: Velká Bíteš, Miroslav, Valtice, Nosislav, Vyškov. Většinou se konají krátce před koncertem nebo po koncertě v Brně, takže interpreti hrají program dvakrát, a přitom pořadatelka neplatí plný dvojnásobek původního honoráře. Je to výhodné hlavně pro zahraniční hráče.

Další částí doprovodného programu je půldenní seminář přístupný široké veřejnosti zdarma. Seminář se koná ve formě besedy například s jubilantem, o konkrétních varhanách nebo festivalu celkově. Na seminářích se také probírá aktuální dění v oblasti varhan.

V rámci doprovodného programu se konají také prohlídky varhan. Probíhají buď po koncertech, nebo jako samostatné akce.

5.3 Mezinárodní varhanní festival Audite Organum¹²

Rok vzniku: 1996

Místo konání: Bazilika sv. Jakuba v Praze

Termín konání: srpen – září

5.3.1 Historie a důvod vzniku

Trojici nejvýznamnějších a nejstarších varhanních festivalů v ČR doplňuje Mezinárodní varhanní festival Audite Organum. Festival se koná pravidelně od roku 1996 v bazilice sv. Jakuba v Praze a jeho ředitelkou je Irena Chřibková, titulární varhanice baziliky. Pořadatelem bylo původně společenství Audite Organum (latinsky Poslouchejte varhany), které založil po pádu komunistického režimu provinciál minoritů P. Oldřich Prachař za účelem zachování a rozvoje prostor baziliky. Nyní je pořadatelem ředitelka Irena Chřibková jako fyzická osoba. Právě ona byla zakladatelkou festivalu. Ten vznikl v návaznosti na varhanní pondělky v Rudolfinu, po jejichž zániku v roce 1989 nebylo v Praze možné slyšet varhanní koncerty zahraničních profesionálů. Rozhodla se vytvořit festival s mezinárodním přesahem a umístit ho do baziliky sv. Jakuba, kde se nacházejí druhé největší varhany v ČR. Irena Chřibková založila i další varhanní události konající se v bazilice – Velikonoční koncerty, Vánoční koncerty a Svatojakubský podzim. Během více než dvaceti ročníků se na festivalu představila řada významných českých i zahraničních varhaníků a jeho jméno je známé i mezinárodně. Stejně jako u Mezinárodního varhanního festivalu v Olomouci, i zde se koncept od počátku nezměnil a hlavním cílem je představit varhanní hudbu ve vysoké interpretační kvalitě.

Hlavním důvodem vzniku byla myšlenka přivést zahraniční interprety varhanní hudby do Prahy, kde se v době vzniku žádné mezinárodní varhanní recitály nekonaly. Dalším důvodem je využití skvělého a všestranného nástroje nacházejícího se přímo v centru Prahy.

5.3.2 Varhany

Původní varhanní skříň pochází z roku 1705 z dílny varhanáře Abrahama Starka z Lokte. Tehdy byly varhany dvoumanuálové a měly 26 rejstříků. V průběhu let docházelo hlavně k dispozičním změnám. Krátká oktáva byla nahrazena

¹² Zdroj informací: Osobní konzultace s Irenou Chřibkovou

lomenou, která byla nakonec v roce 1906 odstraněna. V roce 1941 prošel nástroj zásadní změnou podle návrhu Bedřicha Antonína Wiedermanna. Výsledkem byly velké třímanuálové elektropneumatické varhany se 75 rejstříky a velkým rozsahem klaviatur, které byly ovládány elektrickým hracím stolem firmy Laukhuff. V roce 1956 došlo k další přestavbě družstvem Organa Kutná Hora. Pod vlivem německé varhanní reformy se navrátilo barokní schéma a byla upravena dispozice. Poslední přestavbu provedl v letech 1981-1982 závod Varhany Krnov, který obnovil původní rejstříky a ponechal varhanám romantický charakter. Dnes jsou to univerzální varhany vybavené moderní technikou, které mají 4 manuály, 91 rejstříků a 8 277 píšál. Jsou to největší varhany v Praze a druhé největší v ČR.¹³

5.3.3 Dramaturgie

Vytváří ji ředitelka Irena Chřibková, která se podle svých slov snaží vybírat zajímavé interprety, kteří budou pro festival přínosem i inovací, aby se dramaturgie festivalu posouvala stále dál. Mnohé z těchto hráčů má možnost poslechnout si osobně předem během svého zahraničního koncertování. V posledních letech přibývají zájemci, kteří se o účinkování na festivalu hlásí sami. V takovém případě si organizátorka přečte jejich životopis, poslechne nahrávky a poté usoudí, zda se budou do dramaturgie hodit. Větší část účinkujících pochází ze zahraničí. Každý ročník má své téma, stejně tak jednotlivé koncerty.

Díky mnohostranné dispozici varhan lze zahrát téměř všechen repertoár, hráči mohou koncertovat také na malé barokní varhany, které se v bazilice nachází. Organizátorka většinou nechává program koncertu na samotných varhanících, určité požadavky však má – především aby se neopakovaly skladby v rámci jednoho ročníku, dále aby zahraniční interpreti část koncertu věnovali své "domácí" hudbě (především Francouzi, Španělé), kterou je zajímavé slyšet v autentickém podání, a v neposlední řadě je dobré do programu zařadit díla stravitelná širokou veřejností (například nedělat koncert čistě soudobé hudby, ale zařadit i barokní skladby).

Festival čítá vždy celkem 8 koncertů, které začínají první čtvrtkem v srpnu a následně probíhají každý týden ve stejný den a čas.

¹³ *Velké varhany*, [online], [cit. 2. 3. 2018] Dostupné z <http://auditeorganum.cz/varhany/>

5.3.4 Organizační struktura

Pořadatelem festivalu je Irena Chřibková jako fyzická osoba. Celý festival pořádá sama, má tedy na starosti tvorbu dramaturgie, komunikaci s interprety, získávání financí, propagaci, produkční činnost a je za celou událost zodpovědná. Dílčí úkoly zastávají profesionálové z různých oborů – grafika, PR a propagace, tvorba textů nebo obsluha kamery při koncertech. Na festivalu se dále podílí řada dobrovolníků, kteří pomáhají s průběhem koncertů.

5.3.5 Harmonogram

Kvůli brzkým grantovým uzávěrkám je nutné plánovat dramaturgii ročníku téměř rok a půl v předstihu. Často se tedy stává, že organizátorka v jednu dobu pracuje na třech ročnících najednou – jeden vyúčtovává, druhý právě probíhá a ke třetímu už se plánuje dramaturgie.

5.3.6 Ekonomické aspekty

Celkový rozpočet festivalu se každoročně pohybuje okolo 500 000,- Kč. Kromě vstupného jsou prostředky generovány z grantů a dotací. Hlavními podporovateli jsou Ministerstvo kultury ČR a hlavní město Praha. Festival podporují i zahraniční instituty (podle zahraničních účinkujících) – polský, francouzský, apod. Festival nemá žádné sponzory.

Ze zdrojů jsou placené především honoráře účinkujících a cestové, ty zauímají největší část. Dále pak propagace, ladění varhan, registrátor, obsluha projekce, fotograf a profesionálové, kteří zastávají dílčí úkoly (PR specialista, grafik, ad.).

5.3.7 Propagace

Festival necílí na konkrétní skupinu lidí, ale posluchači mají většinou o varhanní hudbě určité povědomí a přijdou na koncerty cíleně. Kromě milovníků varhan zde najdeme důchodce nebo turisty. Organizátorka spolupracuje s PR specialistkou. U festivalu těchto rozměrů a lokace amatérsky provedená propagace nestačí.

Tištěné materiály – z tištěných materiálů využívá festival plakáty, letáky a brožury s podrobným programem, textem o skladbách a interpretovi. Jsou k dispozici v bazilice a plakáty visí na nástěnce zvenčí.

Televize – minulý ročník byl umístěn na TV Praha propagační spot. Dále se festival pravidelně objevuje v České televizi v Událostech na ČT1 nebo na ČT Art, kde proběhne krátká reportáž z koncertu.

Rozhlas – Český rozhlas Vltava každoročně natáčí 2-3 koncerty, které následně vysílá v rámci svých pořadů. Dále je možné slyšet upoutávky na rádiu Classik Praha, včetně soutěže o vstupenky. Sama organizátorka před festivalem poskytuje rozhovory, v nichž festival propaguje. Rozhlasová propagace probíhá v rádiích zaměřených na klasickou hudbu.

Tisk – před začátkem festivalu se objevují upoutávky v tisku, především zaměřeném na klasickou hudbu, kde můžeme najít články o festivalu a rozhovory s účinkujícími či organizátorkou. V této oblasti však nemá festival žádné mediální partnery.

Festival provozuje i vlastní webové a facebookové stránky, kde můžeme najít informace o konkrétních koncertech i o veškerých hudebních událostech konaných v bazilice sv. Jakuba.

5.3.8 Technické aspekty a péče o účinkující

Při koncertech v bazilice můžete, jako na jednom ze dvou míst v ČR, sledovat varhaníka při hře na plátně umístěném před sedícími diváky. Hráče zabírají dvě statické kamery, jejichž záběry jsou živě sestřihávány technikem a vysílány. Technik má znalosti z oblasti varhanní hudby a má předem naplánované záběry podle toho, jak varhaník zrovna hraje (například při pedálovém sóle se zaměří na pedál apod.) Tuto technologii využívají již deset let. Žádnou další techniku při koncertech festival nemá.

Účinkující přijíždějí s několikadenním předstihem, aby se aklimatizovali. Festival jim zajišťuje ubytování přímo v klášteře při bazilice sv. Jakuba. Interpreti mají kdykoliv během pobytu volný přístup k varhanám, které se nachází na stejném patře a od místa ubytování jsou vzdálené jen pár desítek metrů.

5.3.9 Vstupenky a návštěvnost

Cena vstupenek se pohybuje v těchto kategoriích: na jednotlivé koncerty je plná cena 380,-, klub 190,-, studenti/důchodci 120,-, klub + důchodci 60,-. Vyšší vstupné zapříčiňuje poloha festivalu – centrum Prahy. Konají se zde koncerty pro turisty, na které je vstupné ještě vyšší a kvalita nevalná. Navíc v Praze má festival větší poptávku, proto není důvod cenu vstupenek snižovat. Permanentka

na všechny koncerty se koupit nedá. Vstupenky lze koupit online na portálech Prague Ticket Office a Ticket Portal a vyzvednout na pobočkách nebo na místě hodinu před začátkem koncertu.

Festival se těší vysoké návštěvnosti. Kapacita baziliky je zhruba 220 lidí. Během koncertů jsou běžně téměř všechna místa zaplněna. V případech, kdy přijede významná varhanní osobnost, je bazilika plná a prodá se i mnoho vstupenek na stání. Toto je způsobeno kombinací několika faktorů – dobrá dopravní dostupnost Prahy pro dojíždějící posluchače, turistický ruch, kulturní vzdělanost obyvatel metropole a jejich zájem o koncerty.

5.3.10 Doprovodný program

V rámci festivalu se při významných výročích koná výstava věnovaná dané osobnosti (není to každoročním pravidlem). Výstava probíhá v přilehlých prostorách baziliky. Na prvním koncertě proběhne vernisáž a expozici je možné zhlédnout po celou dobu festivalu.

5.4 Český varhanní festival¹⁴

Rok vzniku: 2007

Místo konání: celá ČR

Termín konání: celoročně

5.4.1 Historie a důvod vzniku

Je to jeden z mladších festivalů, svým rozsahem však patří k největším v ČR. Festival založil v roce 2007 varhaník Adam Viktora. Myšlenka festivalu je od začátku stejná (viz Důvod vzniku), rozsah však značně jiný – začínalo se v 11 městech, jejichž počet se zatím zvýšil na 43, a na tomto čísle rozhodně nekončí. Koncept jednotlivých koncertů se během let nezměnil. Není koncipován jako jednorázová několikadenní událost, ale probíhá několik měsíců a přístup k jednotlivým koncertům je spíše individuální. Zaměřuje se na jednotlivé lokality a tomu přizpůsobuje styl propagace a komunikaci s publikem – snaží se, aby obyvatelé o varhanách ve svém městě věděli, byli je schopni náležitě ocenit a do budoucna se starat o jejich údržbu. Během let už se staly koncerty v některých městech tradicí a publikum je stále početnější.

¹⁴ Zdroj informací: Osobní konzultace s Adamem Viktorou

Hlavní myšlenkou festivalu je propagace historických varhan a celkově zviditelnění varhan jako nástroje – „*Český varhanní festival usiluje o zlepšení postavení českých historických varhan, této nesmírně ohrožené evropské hodnoty, v očích široké veřejnosti.*“¹⁵ V dnešní době se varhanám dostává stále méně pozornosti, a to může značně ovlivnit jejich budoucnost v negativním slova smyslu. Koncerty upozorňují i na varhany, o kterých se ví málo nebo téměř vůbec a díky tomu jsou náležitě doceněny. Mnohdy se stává, že jsou díky festivalu pořádané sbírky na rekonstrukci a údržbu nástrojů. Jelikož nelze podporovat historické varhany celoplošně, finanční pomoc lokálních patriotů je klíčová. A právě tu se snaží festival iniciovat.

5.4.2 Varhany

Každý koncert se koná na jiném místě, tudíž v roce 2017 se na festivalu představilo celkem 43 různých nástrojů. Všechny jsou k dohledání na stránkách festivalu včetně popisu dispozice a galerie. Jak již bylo řečeno, jedná se vždy o historické varhany.

5.4.3 Dramaturgie

Koncerty se konají celoročně na různých místech České republiky a představují nástroje slavné a velké, spíše se však zaměřují na ty méně známé. Do konání festivalu se může zapojit jakákoliv obec, jedinou podmínkou jsou historické varhany. V průběhu let festival výrazně rozšířil své působení, do projektu se z původních jedenácti obcí zapojilo již 43 a v budoucnu toto číslo rozhodně nemusí být konečné. Některé obce vyhledávají spolupráci s festivalem samy od sebe. Jiné si organizátor vybírá kvůli vzácnému nástroji, o jehož existenci obec ani netuší. V ČR se nachází několik tisíc historických varhan, je tedy stále prostor k rozšiřování.

Účinkující si organizátor vybírá hlavně na základě profesionality a jejich vztahu k historickým varhanám, jelikož někteří na tento typ nástrojů nehrají příliš s oblibou. Každý nástroj vyžaduje individuální přístup, některé z nich nejsou ani v dobrém technickém stavu. Varhaník si s těmito podmínkami musí umět poradit, případně být i schopný méně závažné technické problémy opravit, ovlivňuje-li

¹⁵ *Český varhanní festival: oficiální stránky* [online], 2017 [cit. 15. 2. 2018], Dostupné z: <http://www.ceskevarhany.cz/>

stav nástroje výsledný zvuk až příliš (například pokud některý tón „vypadne“ – nehraje, či „visí“ – hraje stále). Účinkujícími jsou především čeští hráči, zahraniční vystupují na festivalu výjimečně. Centrem zájmu festivalu jsou varhany, ne představení zahraničních hvězd jako v případě jiných festivalů. Jeden hráč se na festivalu může objevit i vícekrát.

Program jednotlivých koncertů určují především varhany svojí dispozicí, proto festival nemá jednotné téma. Hlavním účelem je vytvořit program, který nejlépe využije potenciál nástroje, aby ho posluchačům představil v nejlepším možném zvuku. Zde je opět důležité, aby nástroj ovládal schopný varhaník.

5.4.4 Organizační struktura

Festival je pořádán organizací Český varhanní festival z. s., hlavním organizátorem festivalu je varhaník Adam Viktora. Má na starosti dramaturgii, produkci festivalu, získávání finančních zdrojů a celkovou koordinaci. Na propagaci jednotlivých koncertů se podílejí obce a regiony, kde se události konají. S organizací vypomáhá Ivo Horňák (mj. pořadatel varhanního festivalu Varhany znějící), který má na starosti internetovou propagaci (webové stránky, Facebook) a fotografickou dokumentaci nástrojů, jež je k dohledání na stránkách festivalu. Další lidé se na pořádání nepodílejí.

5.4.5 Harmonogram

Nový ročník začíná organizátor plánovat již na konci léta předchozího roku kvůli žádostem o granty. V průběhu zimy se pak vytváří konkrétní dramaturgie a seznam míst, která se do festivalu zapojí. Snaží se spolupracovat s městy z minulých ročníků a zároveň vyhledávat nové. Finální seznam je známý přibližně v květnu, kdy vzniká plakát festivalu, a samotné koncerty probíhají od července. Přesto nemusí být seznam konečný a v průběhu roku se můžou přidat ještě další koncerty, pokud mají nějaké obce o koncert zájem. Festival trvá až do konce roku, v roce 2017 byl poslední koncert 30. prosince. Po skončení festivalu případně probíhá vyúčtování grantu Ministerstva kultury.

Konkrétní termíny koncertů si určují především obce, které znají tamější podmínky. Každý koncert se řeší individuálně – získávají se finance z městských grantů a jiných lokálních zdrojů a měsíc před každým koncertem probíhá v konkrétní obci propagace.

5.4.6 Ekonomické aspekty

Celkový rozpočet festivalu je velice proměnlivý, v roce 2017 byl v rozmezí 750 000,- – 1 000 000,- Kč. Na pořádání koncertu se finančně podílí obec či region (kulturní střediska, spolky, informační centra), ve kterém se koncert koná. V roce 2017 se festivalu po dlouhé době podařilo získat grant Ministerstva kultury. To ocenilo festival jako „velmi záslužný a perspektivní“, takže ho bude pravděpodobně podporovat i nadále. O jiné centrální granty festival nežádá. Partnery v oblasti sponzoringu nemá, jelikož se na každém místě koná pouze jeden koncert, a proto by spolupráce pro místní firmy/podniky nebyla příliš výhodná. Finance získané ze vstupného se věnují majitelům varhan na údržbu a případnou rekonstrukci, zde tedy festival finanční zdroj nezíská.

Hlavními výdaji jsou honoráře umělců, nájem jednotlivých míst (kostelů, klášterů), cestovné a propagace. Náklady na jeden koncert se pohybují v rozmezí 10 000,- – 20 000,- Kč.

5.4.7 Propagace

Kompletní lokální propagaci koncertů zajišťuje obec a region, kde se koncert koná. Organizátor se postará o plakáty a letáky, které do regionu pošle spoluorganizátorům. Ti je vylepují po obci a dále distribuují do místních institucí. Také se starají o tisk a další média. Kvalita této lokální propagace má velký vliv na návštěvnost koncertů.

Všeobecná propagace slouží hlavně k tomu, aby se festival dostal do povědomí milovníků klasické hudby, jinak ale nemá příliš velký význam. Jelikož cílí na obyvatele malých měst, nedává smysl investovat do drahé reklamy v hudebních časopisech a rádiích s klasickou hudbou, protože tato média se do malých měst často ani nedostanou. Festival má vlastní webové stránky, které jsou od roku 2017 nové a přehledné. Kromě informací o festivalu zde můžeme najít popis a galerii jednotlivých varhan, kterou vytváří samotný festival. Dále také provozuje facebookovou stránku. V lokálním rozhlase nebo televizi se festival objevuje spíše zpětně po konání koncertu než v rámci propagace.

Cílovou skupinou festivalu jsou hlavně místní obyvatelé regionu, kde se koncert koná. Dále také cílí na milovníky varhan, kteří za koncerty cestují a navštěvují jich každý rok velký počet, aby poznávali nové varhany a jejich zvuk.

5.4.8 Technické aspekty a péče o účinkující

Festival nevyužívá během koncertů žádnou techniku, pouze v případě, že jsou koncerty nahrávány. Pořadatel rozhodně není příznivcem promítání varhaníka na plátno.

Až na vzácné výjimky jsou účinkující původem z ČR, proto organizátor nemusí zajišťovat ubytování, cestu a další věci spojené s přítomností zahraničního hráče. Čeští interpreti přijíždí na místo koncertu sami s předstihem, mají možnost si nástroj vyzkoušet, odehrají koncert a odjíždějí pryč.

5.4.9 Vstupenky a návštěvnost

Výše vstupného záleží na domluvě s konkrétním místem pořádání, není tedy jednotná. Na některých místech není vstupné vůbec, někde je doporučené a jinde je cena stanovená, nikdy však není vyšší než 150,- Kč. Vyšší vstupné bývá ve větších městech. Finance získané ze vstupného putují jako příspěvek majitelům na údržbu či obnovu daných varhan. Vstupenky se dají koupit pouze na místě před začátkem koncertu, žádný předprodej není. Případně je možná rezervace přes e-mail.

Návštěvnost jednotlivých festivalů je velice proměnlivá. Jsou koncerty, které navštíví sotva dvouciferný počet lidí, a pak jsou takové, během kterých se posluchači ani nevejdou do kostela. Záleží hlavně na lokální propagaci a přístupu publika k varhanní hudbě. V místech, kde se festival koná opakovaně, většinou počet návštěvníků stoupá, protože se daří zlepšovat jejich vztah k varhanní hudbě. Všeobecně je návštěvnost koncertů vysoká, hlavně v posledních letech, kdy se festival stává stále známější.

5.4.10 Doprovodný program

Po každém koncertě následuje prohlídka nástroje s odborným výkladem varhaníka, který účinkoval na koncertě. Kromě informací o konkrétním nástroji varhaník vysvětluje samotný princip fungování varhan, jelikož mnozí z posluchačů nikdy neměli možnost prohlédnout si nástroj zblízka a mnoho o něm nevědí. I tato část festivalu je velice důležitá, protože může významným způsobem rozšířit řady posluchačů varhanní hudby. Prohlídky jsou velmi populární.

Pokud se festivalu podaří získat zahraničního hosta, snaží se společně s městem zorganizovat i mistrovské kurzy pro studenty, jako například loni (rok 2016) v případě Wolfganga Zerera.

5.5 Terezínský varhanní festival¹⁶

Rok vzniku: 2015

Místo konání: kostel Vzkříšení Páně v Terezíně

Termín konání: září - říjen

5.5.1 Historie a důvod vzniku

Patří k nejmladším u nás a ani svým rozsahem není největší. Vybrala jsem ho především jako ukázkou, jak může i takový malý festival fungovat. Festival se koná v kostele Vzkříšení Páně v Terezíně, kde byla v roce 2014 provedena generální oprava varhan. Už krátce po opravě bylo jasné, že zde nějaký cyklus koncertů vznikne. Nabídky přicházely i zvenčí – shodou okolností například i od pana Adama Viktory, pořadatele Českého varhanního festivalu. Město však chtělo mít pořadatele domácí, proto se organizace ujala Michaela Fišerová, varhanice a pedagožka místní Základní umělecké školy. Festival tedy vznikl především za účelem představení zrekonstruovaných varhan veřejnosti, a dále jako zpestření kulturního života v městě Terezín, které žije hlavně z turistického ruchu a hudebních událostí má během roku málo. Festival má jednoduchý koncept tří koncertů, který se zatím nezměnil a organizátorka se ho chce držet i nadále.

5.5.2 Varhany

V kostele se nacházejí varhany z roku 1898 z dílny Bratří Riegerů, opus 622. Nástroj má dva manuály a pedál, kuželo-mechanickou trakturu, samostatně stojící stůl a 20 rejstříků. Skříň je postavena v pseudorenesančním stylu. V roce 1945 byl nástroj poškozen během osvobození Terezína. První rekonstrukce proběhla v roce 1950, generální oprava se pak uskutečnila v roce 2014 pod vedením firmy Dlabal-Mettler. Nástroj má dispozici především k hudbě z období romantismu.

¹⁶ Zdroj informací: Osobní konzultace s Michaelou Fišerovou

5.5.3 Dramaturgie

V rámci festivalu můžeme navštívit vždy tři koncerty. První z nich je věnovaný mladé generaci hudebníků, především z místní umělecké školy, konzervatoří či HAMU, se kterými organizátorka spolupracuje. Další dva představují významné varhaníky z ČR, výjimečně ze zahraničí. Nekonají se pouze varhanní recitály, na druhý koncert si varhaník zpravidla zve ještě hosta. Organizátorka vybírá interprety na základě vlastních zkušeností z koncertů a osobních kontaktů. Program koncertu je čistě na interpretovi, může hrát jakékoliv skladby (ale samozřejmě by se měl přizpůsobit dispozici varhan). Koncerty trvají okolo hodiny.

Do budoucna by měl být koncept takový, že první koncert zůstane studentský, druhý bude věnovaný českému interpretovi a třetí zahraničnímu, záleží však na financích. Větší počet koncertů se neplánuje, protože cílová skupina festivalu není velká a koncerty by nebyly navštěvované. Je zde také možnost pořádat koncerty v přilehlých obcích.

5.5.4 Organizační struktura

Festival pořádá spolek Tereziánský varhanní festival z. s. Uměleckou ředitelkou je zakladatelka festivalu Michaela Fišerová a koordinátorem varhaník Martin Maxmilian Kaiser. Žádní další lidé se na organizaci nepodílí. Tito dva tedy obstarávají veškeré aktivity od dramaturgie, přes získávání financí po propagaci ve formě rozdávání letáků po městě.

5.5.5 Harmonogram

Pořadatelé začínají plánovat festival asi půl roku před začátkem – tedy v březnu. Nejprve se plánuje dramaturgie koncertů a termíny, následně se navrhne rozpočet a získávají se finance z grantů a dalších zdrojů. Festival žádá pouze o grant města, který probíhá celý rok, proto nemá žádné časové omezení pro vytvoření dramaturgie. Přes léto probíhá propagace a v září pak samotný festival.

5.5.6 Ekonomické aspekty

Celkový rozpočet festivalu je asi 35 000,- Kč, v porovnání s ostatními značně nižší. V tomto rozpočtu jsou zahrnuté honoráře pro účinkující, ubytování, cestovné, květiny, propagace a údržba/ladění varhan. Peníze získávají hlavně od

města Terezín. Dalšími partnery jsou Nadace Terezín, Tisk Liška a Fišerová Productions. Hlavním a zároveň jediným sponzorem je TE-ST Terezín.

5.5.7 Propagace

Tiskové materiály – probíhá výlep velkých a malých plakátů v Terezíně a okolí. Pořadatelé dávají letáky do infocentra, domovních schránek a rozdávají je na ulici před koncertem.

Tisk – pořadatelka poskytuje rozhovory do místních novin, kde zároveň zve na koncert, loni se podařilo dát rozhovor i do Mladé fronty.

Televize – z významnějších koncertů se dělají reportáže do místní televize.

Festival má od loňska moderní webovou stránku. Dále se zve prostřednictvím e-mailu a sms.

Cílovou skupinou jsou tedy především obyvatelé Terezína a okolních obcí. I přes velký turistický ruch města nemají turisté o festival zájem.

5.5.8 Technické aspekty a péče o účinkující

Na koncertech není využívána žádná technologie ani ozvučení.

Interpretům přijíždějícím z velké dálky zajišťuje festival ubytování (i českým) a před koncertem mají volný přístup k varhanám.

5.5.9 Vstupenky a návštěvnost

Systém vstupenek je zde velmi jednoduchý. Na všechny koncerty je vstupné dobrovolné a vybírá se na místě bezprostředně před koncertem. Průměrně se na každém koncertu vybere 1 000,- Kč.

Návštěvnost jednotlivých koncertů se pohybuje okolo 50 lidí, na známějšího interpreta dorazí až 130 posluchačů. Nestává se, že by na některý koncert přišlo pod 20 návštěvníků.

5.5.10 Doprovodný program

Po koncertech probíhají komentované prohlídky varhan s účinkujícím varhaníkem. Vysvětlí fungování nástroje a návštěvníci si na něj mohou zkusit zahrát.

5.6 Pozastavené festivaly

5.6.1 Mezinárodní varhanní festival barokní hudby

Tento festival se konal v Opavě od roku 2001 v Chrámu sv. Ducha. Pořadatelem byla umělecká agentura opavského varhaníka Tomáše Thona. V rámci festivalu proběhlo sedm úspěšných ročníků, po kterých byl ale kvůli finančním potížím pozastaven, jak bylo uvedeno v oficiálním prohlášení. Jak už název napovídá, tématem festivalu byla barokní hudba ve všech možných podobách a program tvořili jak čeští, tak i zahraniční umělci. Výjimkou nebyla ani komorní tělesa. Konalo se pravidelně pět koncertů, všechny během měsíce května.¹⁷

Finance získával festival především z grantů Ministerstva kultury, Moravskoslezského kraje a města Opavy. Kvůli neshodám s městem Opava se ale organizátor rozhodl festival pozastavit a odmítal v dalších ročnících o granty žádat. Bez tohoto hlavního zdroje financí se akce bohužel konat nedá a Opava tak přišla o významný varhanní festival.¹⁸

V tomto případě byly příčinou spíše neshody než finanční problémy.

5.6.2 Mezinárodní varhanní festival FOW – PRAŽSKÉ VARHANY

Festival FREE ORGAN WORLD – PRAŽSKÉ VARHANY vznikl v roce 2002 z iniciativy varhaníka Pavla Černého, kromě něho se na organizaci podíleli i ČERNÁ HORA – MEDIA s. r. o., Český rozhlas a Slovenský rozhlas. Zpočátku projekt probíhal na území Prahy 2 (Kostel sv. Ludmily) a 3 (Kostel sv. Rocha), později se rozšířil i na Prahu 6 (Břevnovský klášter). Organizátoři jej plánovali rozšířit i do dalších měst v Evropě a ve světě. V rámci festivalu se konalo vždy 3-5 koncertů a doba nebyla zcela pravidelná – první ročník se konal v září, druhý v prosinci, až poté se pořádání festivalu ustálilo na měsíc červen. Posluchači měli možnost navštívit koncerty špičkových hudebních osobností z ČR i zahraničí. Celkem proběhlo osm ročníků.

Hlavními cíli festivalu byly tyto body:

1. Novým způsobem obohatit kulturní život městských částí, zpřístupnit

¹⁷ *Oficiální stránky festivalu* [online], 2007 [cit. 15. 2. 2018], Dostupné z: <http://mujweb.cz/artthon/?redirected=1523099932>

¹⁸ *Opava letos přišla o mezinárodní varhanní festival* [online], 8. 5. 2008 [cit. 15. 2. 2018], Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/ostava/aktualne/zprava/opava-letos-prisla-o-mezinarodni-varhanni-festival--452923>

i netradiční prostory

2. Přivést nové publikum na varhanní koncerty
3. Přiblížit veřejnosti fenomén pražských historických varhan
4. Poskytnout umělecký zážitek ze špičkově interpretované klasické hudby
5. Vzbudit zájem o klasickou hudbu a historické hodnoty Prahy
6. Zastavit chátrání unikátních varhan
7. Založit nové kulturní kontakty mezi zúčastněnými zeměmi¹⁹

Z finančního hlediska festival významně podporovaly městské části, další zdroje získával od sponzorů a mecenášů. Na svém kontě měl i mnoho významných mediálních partnerů.

Festival skončil především z důvodu nedostatku financí, jelikož Praha 2 odmítla dále poskytovat akci granty.²⁰

¹⁹ *Oficiální stránky festivalu* [online], 2010 [cit. 8. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.fow.cz/>

²⁰ Konzultace s pořadatelem Pavlem Černým

6 Praktická pravidla organizace varhanního festivalu

6.1 Termín

Z výše uvedené tabulky varhanních festivalů za rok 2017 si můžeme všimnout, že se všechny festivaly konají v rozmezí 24. dubna - 8. listopadu (s výjimkou Českého varhanního festivalu). Od prosince do dubna se žádné varhanní festivaly nekonají a k tomuto faktu přispívají dva důvody. Prvním je ten, že během Vánoc a Velikonoc můžeme slyšet velké množství varhanní hudby v rámci těchto svátků. Kromě toho, že jsou v tu dobu lidé „přesycení“ varhanní hudbou, nebyl by ani na mnoha místech prostor k realizaci. Druhým důvodem je skutečnost, že většina kostelů v ČR není vytápěná a v tomto období by museli posluchači absolvovat koncerty při teplotách okolo 10 °C a méně, což by je odradilo. Proto je vhodné zvolit termín festivalu tak, aby nekolidoval s žádnými svátky a zároveň byly pro posluchače komfortní. Další kritéria jsou již individuální - například den a čas - a z velké části závisí na zvycích dané oblasti. Pokud organizátor nezná tamní poměry, je nutné termíny konzultovat s místními, abychom vybrali tu nejpříhodnější dobu.

Dále je samozřejmě důležité, aby se festival nekonal současně s událostmi podobného rázu, tedy jinými festivaly klasické hudby nebo varhanními koncerty. V malých městech by pak neměl kolidovat v delším časovém úseku s žádným koncertem, neboť je tam cílová skupina lidí velmi malá a nejsou zvyklí chodit na koncerty často. Tato skutečnost platí obecně pro veškeré pořádání kulturních akcí, koncertů atd.

6.2 Místo

Varhany jsou nástroj jedinečný a nepřenosný, proto za ním musí nejen posluchači, ale i festival. Lokace události se odvíjí od toho, jaký nástroj je v dané oblasti k dispozici. Těžko budeme pořádat varhanní festival v kostele bez varhan nebo s varhanami v dezolátním stavu. Pokud tedy chceme založit úplně nový festival, nejprve si musíme zmapovat varhany dané oblasti – jakou mají dispozici, v jakém jsou stavu, kde se nachází – a z nich pak vybrat nejlepší variantu.

Samotné varhany mohou být atrakcí pro posluchače, z nichž mnozí pak přijedou spíš za zvukem nástroje než za konkrétním interpretem. Děje se tak především u

velkých nástrojů, které přilákají početné laické posluchačstvo na majestátní vzhled varhanního prospektu a mohutný zvuk, který všichni od varhan očekávají. Z rozebíraných festivalů na této skutečnosti staví Mezinárodní varhanní festival Olomouc a Mezinárodní varhanní festival Audite Organum, které využívají dvoje největší varhany v ČR. Jiné festivaly zase těží z jedinečnosti historických varhan, jako například výše uvedený Český varhanní festival. Najdou se pak i takoví posluchači, kteří se účastní každého koncertu a porovnávají zvuk jednotlivých nástrojů. Festival se samozřejmě může konat i na jednodušším a nevýrazném nástroji, přichází tím ale o položku v celkové atraktivitě, kterou bude muset vynahradit jiným způsobem (například interprety). Je téměř nemyslitelné, aby koncerty probíhaly na elektrických varhanách. Ty se hodí maximálně na koncerty žáků ZUŠ.

Kromě varhan určuje místo konání i kulturní vyžití oblasti. V odlehlém městě, kde se varhanní koncerty konají velmi zřídka či vůbec, bude zájem vyšší než ve větším městě, kde se koncerty konají pravidelně. Rozhodně tím nechci říct, že ve velkých městech není o festivaly zájem. Je ale důležité zmapovat si koncerty dané oblasti a uvážit, jestli již není trh přesycený. Případná kolize by znamenala boj o posluchače i nevýhodné postavení při žádostech o granty a hledání partnerů v oblasti sponzoringu.

6.3 Téma

Téma festivalu může být téměř jakékoliv, záleží na fantazii pořadatelů. Jak už bylo zmíněno výše, může být festival postavený na konkrétním nástroji či typu nástroje. Dalšími frekventovanými pojítky jsou skladatelé či konkrétní typ hudby, představení mladých interpretů nebo popularizace varhan jako nástroje. Některé festivaly jsou pořádány ve významných architektonických budovách a těží z cestovního ruchu okolo nich.

Často je hlavním důvodem k pořádání prostě zlepšení kulturního vyžití v oblasti a festival nemá hlubší myšlenku.

6.4 Dramaturgie

Dramaturgie je jednou z nejdůležitějších položek při pořádání festivalu. Určuje, kdo bude na festivalu hrát a co zazní. Vedle nástroje je dramaturgie největším

lákadlem pro posluchače, kteří jsou schopni přijet za zvučným jménem z různých koutů republiky.

Ve všech rozebíraných festivalech vybírali dramaturgové interprety na základě vlastních posluchačských zkušeností, znali tedy jejich styl a úroveň hry, slabiny i silné stránky a celkové charisma při koncertech (nutno podotknout, že dramaturgové varhanních festivalů jsou většinou sami varhaníci). Pokud nemáte možnost slyšet interpreta živě, lze si poslechnout aspoň nahrávky nebo zhlédnout video. U varhan je důležité, aby si varhaník a nástroj rozuměli. V praxi to znamená, že například někteří varhaníci odmítají hrát na varhany v horším stavu, kde se musí hra značně přizpůsobit podmínkám. Je důležité, aby byl varhaník předem podrobně informován o dispozici a stavu nástroje, případně o programových požadavcích. Podle typu nástroje bychom měli vybrat i typ interpreta – tedy pokud máme barokní nástroj, dává smysl pozvat si varhaníka specializujícího se na baroko a podobně. Další klíč k výběru interpretů je čistě na dramaturgovi (například mladí x renomovaní, čeští x zahraniční), ale je dobré mít v programu i známá jména, která přilákají návštěvníky.

Co se týče programu koncertů, dalo by se říct, že se pohybuje v průniku množin: dispozice nástroje, repertoár interpreta a požadavky dramaturga. Konečný výběr skladeb z této výslednice závisí na interpretovi.

6.5 Organizační struktura

Každý festival musí mít vždy jednu vedoucí osobu, která je zodpovědná za celý průběh a koordinuje veškeré přípravy. Tato osoba je většinou vlastním iniciátorem festivalu a rozhoduje o termínu, místě, dramaturgii a celkové podobě festivalu. Je také téměř pravidlem, že jde o člověka z oboru – varhaníka, který se dobře orientuje v oblasti interpretů i nástrojů. V rozborech jsme si mohli všimnout, že organizační jádro tvořili 1 - 3 lidi, ne více. U větších festivalů se spolupodíleli odborníci z řad grafiků, PR nebo účetnictví. Některé se neobejdou bez dobrovolníků, ti se zapojují především při realizaci koncertů. Zde je taky nutné podotknout, že grantové příspěvky nepokrývají platy těchto lidí – jsou určeny pouze na honoráře účinkujícím. Pokud si tedy organizátor nezajistí jiný druh příjmu (sponzoring, vstupné), veškerá jeho práce je dobrovolná a bez mzdy.

6.6 Harmonogram

S plánováním nového ročníku se začíná s minimálně ročním předstihem. Především festivaly, které žádají o grant Ministerstva kultury, musí mít vypracovaný plán a dramaturgii na podzim předcházejícího roku. Z rozborů vidíme, že velké festivaly plánují nový ročník již v průběhu předešlého. Kromě grantů je potřeba s předstihem zajistit zahraniční interprety. Mají totiž často své koncertní sezóny na následující roky plné, a pokud chceme mít na festivalu konkrétního varhaníka, je dobré ho oslovit brzy. Jako první tedy plánujeme místo, termíny a dramaturgii (zajistit konkrétní interprety a sepsat s nimi smlouvy). Souběžně s tím musíme plánovat i rozpočet – jaké zdroje jsme schopni žádat o peníze na akci a odhadnout, kolik reálně získáme. Poté, co máme hotový program festivalu, můžeme začít s propagací. Festivaly začínají nejprve se zveřejněním programu, následují plakáty, internetová a mediální propagace, těsně před začátkem i rozdávání letáků. Propagace tedy startuje několik měsíců dopředu a postupně graduje. V průběhu příprav, nejpozději však měsíc před začátkem festivalu, se řeší praktické věci okolo samotných koncertů – zajištění cvičného prostoru pro interprety, ladění a údržby varhan, dobrovolníků na prodej vstupenek a dohled při koncertech a další (každý festival má své specifické požadavky). Po skončení festivalu práce nekončí, je nutné ještě vyúčtovat granty.

6.7 Ekonomické aspekty

K podrobnému rozboru jsem si kromě největších festivalů zvolila i jeden malý a právě na rozpočtu a jeho položkách můžeme pozorovat největší rozdíly. Rozpětí je totiž 35 000,- Kč - 1 000 000,- Kč. Záleží samozřejmě na rozsahu (počtu koncertů) a dramaturgii – například zahraniční interpreti jsou podstatně nákladnější. S jakými výdaji se při pořádání varhanního festivalu můžete setkat? Patří sem především honoráře, cestovné, ubytování pro účinkující, pronájem prostor, propagace a propagační materiály, poplatky OSA, registrátor, ladič varhan, grafické práce, distribuce vstupenek, květiny a fotograf. V případě rozsáhlejších festivalů i korektura textů nebo PR specialista.

Pro lepší porovnání vybraných festivalů poslouží čísla v tabulce:

	Počet koncertů	Rozpočet festivalu	Cena vstupného	Průměrná návštěvnost koncertů
MVF Olomouc	6	500 000,-	150/70	400
Brněnský varhanní festival	8 (+5)	350 000,-	150/100	300
MVF Audite Organum	8	500 000,-	380/120	200
Český varhanní festival	43	750 000,- – 1 000 000,-	Dobrovolné - 150	Velice proměnlivá
Tereziánský varhanní festival	3	35 000,-	Dobrovolné	50

Dalším aspektem je financování festivalu. Můžeme vidět, že festivaly se bez státní podpory neobejdou, jelikož hlavním zdrojem jsou granty – Ministerstvo kultury, krajské a městské granty. Menší částky putují od fondů a nadací - Český hudební fond, Nadace Leoše Janáčka, OSA. V případě pořádání festivalu se můžete zkusit obrátit i na jiné organizace, například Nadaci ČEZ, Nadaci F. A. Urbánka či Nadaci Život umělce. V případě zahraničních interpretů přispívají zahraniční instituty. Dalším zdrojem financí jsou sponzoři, těch však varhanní festivaly nemají příliš, jedná se spíše o drobné dary v podobě květin nebo bezplatný tisk propagačních materiálů. Sponzory bývají především lokální podnikatelé a firmy.

6.8 Propagace

Způsob propagace festivalu je hodně individuální záležitost, můžeme to vidět i na rozebíraných příkladech. Aby byla propagace účinná, musíme si nejdříve ujasnit, kdo je naše cílová skupina. Například na Mezinárodní varhanní festival v Olomouci cílí hlavně na milovníky varhanní hudby, kteří jsou schopni přijet z velké dálky za světově známými interprety. Stejnou strategii má i Mezinárodní varhanní festival Audite Organum, ten však díky své poloze cílí také na turisty. Oba proto využívají kromě lokální propagace i celorepubliková média (tisk, rádio). Úplným opakem je Český varhanní festival, který se zaměřuje především

na místní občany a propagace jednotlivých koncertů je soustředěna pouze do míst pořádání. Záleží tedy, jestli pořádáme velký festival s mezinárodními hvězdami, či jen malý festival lokálního významu. Podle cílové skupiny si pak zvolíme způsoby propagace.

6.9 Technické aspekty

Jelikož varhany jako nástroj nepotřebují žádné zvučení či jinou techniku, ani na festivalech příliš techniky nenajdeme. Na dvou největších festivalech využívají technologii projektoru, kdy je varhaník na kůru snímán kamerou a posluchači ho při hraní vidí před sebou na plátně. Tato technologie má však i řadu odpůrců. Dále se využívá nahrávací technika k audio a video záznamu koncertů a světelné efekty.

6.10 Vstupenky

Prodej a distribuce vstupenek záleží hlavně na velikosti festivalu. U menších festivalů se dají vstupenky koupit pouze na místě, vstupné bývá dobrovolné nebo se částka pohybuje do 100,- Kč. V případě hojně navštěvovaných koncertů je možná rezervace míst. Lokální festivaly mají možnost nákupu vstupenek předem v místních infocentrech nebo na úřadech. Dva největší festivaly u nás mají distribuci zajištěnou profesionální firmou, přes kterou lze nakoupit vstupenky online a vytisknout doma či vyzvednout na pobočce. Zde už se cena pohybuje v rozmezí 150,- - 380,- Kč.

6.11 Doprovodný program

V podrobném rozboru festivalů se doprovodný program objevoval často. Nejvíce frekventované jsou prohlídky varhan po koncertě. Takový program nepřináší organizátorovi skoro žádné náklady, avšak pro mnohé návštěvníky to může být zážitek, který zvýší atraktivitu festivalu. Jde také o nenásilné vzdělávání laické společnosti, která mnohdy ani neví, jak varhany vypadají a fungují. Mezi další doprovodné programy patří besedy s účinkujícími festivalu nebo významnými osobnostmi varhanního světa. Dále výstavy či mistrovské kurzy, díky kterým mají studenti jedinečnou možnost setkat se se světově uznávanými varhaníky a získat od nich cenné rady. Zde opět záleží na kreativitě pořadatelů, doprovodnou akci může být téměř cokoli. Na zahraničním festivalu Organ Festival Haarlem mají i speciální celodenní program pro děti, při kterém se seznámí s nástrojem interaktivní cestou.

7 Závěr

Tato bakalářská práce pojednávala o varhanních festivalech a jejich organizaci.

V první části jsem definovala pojem festival a nastínila historii tohoto jevu v ČR i zahraničí. Poté jsem se zaměřila na varhanní festivaly. Uvedla jsem nejvýznamnější světové a následně se mi podařilo získat výčet všech varhanních festivalů, které se konaly na území ČR v roce 2017. Uvedeny jsou spolu se základními informacemi v tabulce.

Druhá část byla zaměřena na analýzu konkrétních festivalů. K rozboru jsem vybrala tři nejstarší (Mezinárodní varhanní festival Olomouc, Brněnský varhanní festival, Mezinárodní varhanní festival Audite Organum), jeden nejrozsáhlejší (Český varhanní festival) a jeden začínající festival (Tereziánský varhanní festival). Tato analýza přinesla zajímavé srovnání způsobu pojetí a provedení různých událostí stejného typu.

V poslední části jsem své poznatky shrnula a sepsala základní pravidla organizace varhanního festivalu, kterými se následně mohou řídit budoucí pořadatelé.

U případových analýz jsme si mohli všimnout jednoho jevu, a to, že se často koncept festivalu po celou jeho dobu konání nemění. Není jisté, jestli je to záměr pořadatelů či tento fakt vychází z každoroční organizační rutiny, případně že už nevědí, jak festival vylepšit. Nabízí se tedy otázka: Je možné princip pořádání varhanních festivalů nějak zlepšit, a pokud ano, jak? Určitou inspirací by nám mohli být zahraniční pořadatelé. Každopádně je to zajímavý námět na rozšíření této bakalářské práce.

8 Seznam použitých pramenů a literatury

Osobní konzultace s pořadateli:

Markéta Kvapilová, Hana Bartošová, Irena Chřibková, Adam Viktora, Michaela Fišerová, Pavel Černý

Literatura

Klimeš, L. *Slovník cizích slov*, 5. Dotisk, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1995, s. 184

Kolektiv autorů, *Hudební festival jako fenomén hudební kultury 20. století: sborník z 24. ročníku muzikologické konference Janáčkiana (Ostrava 14. a 15. června 2000)*, Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2002, s. 6-10, 42-44

Sluková, K. *Management hudebních festivalů*, Diplomová práce, Praha: Akademie múzických umění, 2016, s. 13

Internetové zdroje

Alands OF – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 15. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.alfest.org/>

Bachův varhanní podzim – oficiální stránky [online], 2017 [cit. 8. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.bachuvvarhannipodzim.cz/>

Bochumer Orgeltage – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 14. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.bochumer-orgeltage.eu/>

„Bratislavský organový festival 2017“ [online] *citylife.sk* 2017 [cit. 15. 3. 2018] Dostupné z: <https://www.citylife.sk/festival/bratislavsky-organovy-festival-bratislava>

Brněnský varhanní festival – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 3. 2. 2018] Dostupné z: <http://varhany.nomi.cz/festival/>

Český varhanní festival: oficiální stránky [online], 2017 [cit. 9. 2. 2018], Dostupné z: <http://www.ceskevarhany.cz/>

Eccles OF – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 15. 3. 2018] Dostupné z: <http://ecclesorganfestival.weebly.com/>

Festiwal Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej - oficiální stránky [online], 2017 [cit. 16. 3. 2018] Dostupné z: <http://festiwal.katedra.rzeszow.pl/>

„Festival Varhanní duchovní hudba 2017“ [online] *kudyznudy.cz* 2017 [cit. 5. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/aktivity-a-akce/akce/festival-varhanni-duchovni-hudba-2017-ve-filipove.aspx>

FIOCLE – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 16. 3. 2018] Dostupné z: <http://fiocle.org/>

FOW - oficiální stránky festivalu [online], 2010 [cit. 8. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.fow.cz/>

„International Orgeltage Trier [online] *wikipedia.org* 2017 [cit. 15. 3. 2018] Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Internationale_Orgeltage_Trier

IOF Haarlem – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 8. 2. 2018] Dostupné z: www.organfestival.nl

IOFF – oficiální stránky [online], 2017 [cit. 8. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.ioff.cz/>

ION – Musica Sacra – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 16. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.ion-musica-sacra.de/en/>

„Chebské varhanní léto“ [online] *cheb.cz* 2017 [cit. 6. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.cheb.cz/chebske-varhanni-leto-2017/d-964268>

Jezuitským kostelem v Brně se rozezněly nové koncertní varhany, [online]. 1. 7. 2014 [cit. 18. 3. 2018] Dostupné z <http://www.jesuit.cz/clanek.php?id=988>

„Karvinské varhany“ [online] *medk.cz* 2009 [cit. 5. 3. 2018] Dostupné z: <https://www.medk.cz/akce/karvinske-varhany-2896>

„Kašperskohorské varhany“ [online] *kaspory.cz* 2017 [cit. 8. 3. 2018], Dostupné z: <https://www.kaspory.cz/kultura/kulturni-akce/kasperskohorske-varhany>

Kremnický hradný organ – oficiální stránky [online], 2017 [cit. 8. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.kremnickyhradnyorgan.sk/>

„Medzinárodný organový festival Ivana Sokola“ [online] *sfk.sk* 2017 [cit. 15. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.sfk.sk/index.php/sk/medzinarodny-organovy-festival-ivana-sokola>

Merseburger Orgeltage – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 14. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.merseburger-orgeltage.de/>

„Mezinárodní festival Podzimní varhany“ [online] *zus-vm.cz* 2017 [cit. 20. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.zus-vm.cz/uvodni-strana/koncerty/mezinarodni-festival-podzimni-varhany/>

Mezinárodní varhanní festival barokní hudby - oficiální stránky festivalu [online], 2007 [cit. 21. 3. 2018], Dostupné z: <http://mujweb.cz/artthon/?redirected=1523099932>

„MVF Zdeňka Pololánika“ [online] *ceska-trebova.cz* 2017 [cit. 6. 3. 2018] Dostupné z: <https://www.ceska-trebova.cz/mezinarodni-varhanni-festival-zdenka-pololanika-2017-13-rocnik-pocta-velikanum-varhanni-hudby/a-6175>

OF Holland – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 14. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.orgelfestivalholland.nl/>

OF Montreal – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 16. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.montrealorganfestival.org/>

OKVF – oficiální stránky [online], 2017 [cit. 5. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.ok-organfestival.eu/>

„ORGANY ARCHIKATEDRY w Warszawie“ [online] *kapitula.org* 2018 [cit. 15. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.kapitula.org/mfmo.html>

Opava letos přišla o mezinárodní varhanní festival [online], 8. 5. 2008 [cit. 21. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/ostava/aktualne/zprava/opava-letos-prisla-o-mezinarodni-varhanni-festival--452923>

„Organ Music in Tirol“ [online] *tyrol.com* 2017 [cit. 15. 3. 2018] Dostupné z: <https://www.tyrol.com/things-to-do/culture/arts/organ-music>

Orgel PLUS – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 16. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.orgelplus.de/>

Orgel-mixturen – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 15. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.orgel-mixturen.de/>

Orgelwoche Heidenreichstein – oficiální stránky [online], 2017 [cit. 16. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.orgelwoche.at/>

Oxford Dictionary [online] 2018 [cit. 20. 3. 2018] Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/festival>

Plzeňský varhanní festival – oficiální stránky [online], 2017 [cit. 8. 3. 2018], Dostupné z: <http://plzenskyvarhannifestival.cz/>

„Smečenský festival“ [online] *choruscarolinus.cz* 2009 [cit. 8. 3. 2018],
Dostupné z: http://www.choruscarolinus.cz/?page_id=27

St. Albas IOF – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 8. 2. 2018] Dostupné z:
<http://www.organfestival.com>

SVV – oficiální stránky [online], 2017 [cit. 6. 3. 2018], Dostupné z:
<https://www.svvv.cz/>

„Tallinn IOF“ [online] *festivals.ee* 2018 [cit. 15. 3. 2018] Dostupné z:
http://www.festivals.ee/Tallinn_International_Organ_Festiv_842

Terezínský varhanní festival – oficiální stránky [online], 2017 [cit. 2. 3. 2018]
Dostupné z: <http://varhannifestival-terezin.cz/>

Terra Sancta OF – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 8. 2. 2018] Dostupné z:
<http://www.tsorganfestival.org/>

Toulouse les Orgues – oficiální stránky [online], 2018 [cit. 14. 3. 2018] Dostupné
z: <http://www.toulouse-les-orgues.org/>

„Trutnovský varhanní festival“ [online] *wikipedia.org* 2018 [cit. 8. 3. 2018],
Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Trutnovsk%C3%BD_varhann%C3%AD_festival

„V Odrách začne v sobotu 26. 8. již 13. festival duchovní hudby“ [online] *doo.cz*
2009 [cit. 8. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.doo.cz/posledni-zpravy/3474-v-odrach-zacne-v-sobotu-26-8-jiz-13-festival-duchovni-hudby.html>

„Varhanní festival MB“ [online] *ondrej-valenta.cz* 2017 [cit. 8. 3. 2018],
Dostupné z: <https://www.ondrej-valenta.cz/festivalmb/>

„Varhanní festival Rakovník“ [online] *alesnosek.webnode.cz* 2017 [cit. 5. 3.
2018], Dostupné z: <https://alesnosek.webnode.cz/varhanni-festival-rakovnik/>

„Varhanní festival“ [online] *kknajedla.cz* 2017 [cit. 6. 3. 2018] Dostupné z:
<http://www.kknajedla.cz/cz/varhanni-festival>

„Varhanní léto na Petrově“ [online] *katedrala-petrov.cz* 2017 [cit. 8. 3. 2018],
Dostupné z: <http://www.katedrala-petrov.cz/index.php/cz/domu/14-kulturni/426-varhanni-leto-na-petrove-2017>

„Varhanní léto“ [online] *mkz-ltm.cz* 2017 [cit. 5. 3. 2018], Dostupné z:
<https://www.mkz-ltm.cz/varhanileto/varhanni-leto-2017/>

Varhany, [online], 2018 [cit. 18. 3. 2018] Dostupné z
<http://www.augustinbrno.cz/varhany>

Velké varhany M. Englera, [online], 2018 [cit. 3. 4. 2018] Dostupné z: <http://www.mfo.cz/varhann-festival---varhany>

Velké varhany, [online], 2018 [cit. 15. 3. 2018] Dostupné z <http://auditeorganum.cz/varhany/>

VF VOX ORGANI – rubrika [online] *mkshavirov.cz* 2018 [cit. 8. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.mkshavirov.cz/nabidka/celomestske-akce/varhanni-festival-vox-organi/>

„Vivat varhany“ [online] *ceske-kulturni-slavnosti.cz* 2017 [cit. 5. 3. 2018], Dostupné z: <http://www.ceske-kulturni-slavnosti.cz/index.php?fest=kv>